

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาลาระหว่างครูกับนักเรียนในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาที่ปรับปรุงจากวิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาของแพลนเตอร์ล์ และมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาลาระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนของกิจกรรมร่วมทางวาลาระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน และนักเรียนที่กำลังเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 20 ห้องเรียน จาก 20 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบวิธีวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางเวลาของแพลนเตอร์ล์โดยคำนวณกิจกรรมร่วมทางเวลาในการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็น 10 ประเภท 14 ลักษณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลการสังเกตกิจกรรมร่วมทางวาลาที่สังเกตได้แต่ละครั้งมาบันทึกในตารางวิเคราะห์เป็นความถี่ของพฤติกรรมแต่ละประเภท

2. เปลี่ยนความถี่เป็นค่าร้อยละ
3. หาค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมแต่ละประเภทของครูและนักเรียน
4. หาค่าเฉลี่ยกิจกรรมร่วมทางเวลาปรากฏในการเรียนการสอนรวมทั้งหมด 20 โรงเรียน

ไปคำนวณหาอัตราส่วนกิจกรรมร่วมทางเวลาระหว่างครูกับนักเรียนในด้านต่อไปนี้

- 4.1 การใช้เวลาพูดของครูกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน
  - 4.2 การให้นักเรียนพูดหรือตอบเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนพูดเป็นหมู่พร้อมกัน
  - 4.3 การให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนอ่านเป็นหมู่
  - 4.4 การกระตุ้นพฤติกรรมกับการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน
  - 4.5 การพูดริเริ่มของนักเรียนกับเวลาที่นักเรียนพูดทั้งหมด
  - 4.6 การใช้เวลาบรรยายกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของครู
  - 4.7 การใช้อิทธิพลทางอ้อมกับการใช้อิทธิพลทางตรงของครู
  - 4.8 เวลาที่ครูใช้ในการถามกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของครู
5. หาค่าร้อยละของการใช้เวลาพูดด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเรียงและการสับสั่นวุ่นวาย

ดังนี้

- 5.1 การสอนเน้นเนื้อหาวิชาของครู
  - 5.2 ครูมีปฏิกริยาตอบสนองการพูดของนักเรียน
  - 5.3 ลักษณะการพูดของนักเรียนหลังจากครูพูด
  - 5.4 การเรียงและการสับสั่นวุ่นวาย
6. สัดส่วนค่าเฉลี่ยของความถี่ของกิจกรรมร่วมทางเวลาแต่ละประเภท

ผลการวิจัย

1. ครูใช้เวลาพูดร้อยละ 75.09 เป็นการสอนเน้นเนื้อหาร้อยละ 62.09 นักเรียนใช้เวลาพูดร้อยละ 16.74 นอกนั้นเป็นเวลาของการเรียงและวุ่นวายสับสั่นร้อยละ 8.16 แยกเป็นการเรียงอย่างมีวัตถุประสงค์ร้อยละ 6.94 และการเรียงอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ร้อยละ 1.22 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดของครูกับการใช้เวลาพูดของนักเรียนจะได้เท่ากับ

2. ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรงในการสอนร้อยละ 18.89 และ 56.20 ตามลำดับ
3. ครูใช้เวลาในการบรรยายมากที่สุด จากกิจกรรมทางวาจาทั้งหมดของครู คิดเป็นร้อยละ 49.07 ของเวลาทั้งหมด
4. กิจกรรมทางวาจาช่วง 6-6, 6-7, 7-6 และ 7-7 คิดเป็นร้อยละ 4.73 ของเวลาทั้งหมด
5. ครูนำความคิดเห็นหรือคำตอบของนักเรียนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน (ช่วง 3-3) เพียงร้อยละ 0.49
6. ถ้าเปรียบเทียบเฉพาะเวลาที่ใช้ในการพูด จะเห็นได้ว่าครูใช้เวลาในการพูดร้อยละ 75.09 และนักเรียนใช้เวลาพูดร้อยละ 16.74
7. กิจกรรมทางวาจาที่เกิดขึ้นมากที่สุดจาก 10 ประเภท คือ ประเภทที่ 5 ได้แก่การบรรยายของครูคิดเป็นร้อยละ 49.07 ของเวลาทั้งหมด ส่วนกิจกรรมทางวาจาประเภทที่ 1 ได้แก่การยอมรับความรู้สึกของนักเรียนมีร้อยละ 0.11 ของเวลาทั้งหมดซึ่งเกิดขึ้นน้อยที่สุด
8. กิจกรรมทางวาจาที่เกิดต่อเนื่องกันนานเกิน 3 วินาที บ่อยครั้งมี 9 ลักษณะ คือ กิจกรรมทางวาจาช่วง 5-5, 4-4, 4-8, 8_1-8_1 , 10_1-10_1 , 6-6 และ 5-4 ตามลำดับ จากมากไปหาน้อย จากกิจกรรมทางวาจาที่เกิดขึ้นนี้จะได้เห็นว่าลักษณะที่เกิดต่อเนื่องกันมากที่สุดคือครูพูดบรรยาย (5-6) คิดเป็นร้อยละ 43.98 รองลงมาได้แก่ ครูถามนักเรียน (4-4) คิดเป็นร้อยละ 5.23 ครูถามและนักเรียนตอบพร้อมกัน ($4-8_2$) ร้อยละ 4.98 นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล (8_1-8_1) ร้อยละ 4.49
9. นักเรียนใช้เวลาพูดคิดเป็นร้อยละ 16.74 คือใช้เวลาพูดเป็นรายบุคคลมากที่สุด ร้อยละ 6.36 นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลน้อยที่สุดร้อยละ 0.76 ของเวลาทั้งหมด นักเรียนพูดริเริ่มร้อยละ 0.92 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนเวลาที่นักเรียนพูดเป็นรายบุคคลกับเวลาพูดทั้งหมดของนักเรียนเท่ากับ 0.379 และอัตราส่วนเวลาที่นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลกับเวลาพูดทั้งหมดของนักเรียนเท่ากับ 0.045 และอัตราส่วนเวลาที่นักเรียนพูดริเริ่มกับเวลาพูดทั้งหมดของนักเรียนเท่ากับ 0.055

10. ค่าเฉลี่ยของกิจกรรมทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียนของครู 1 คน ประมาณ 1093 ครั้ง ครูใช้เวลาในการพูด 821 ครั้ง จำแนกได้ดังนี้

1. ครูพูดยอมรับความรู้สึกของนักเรียน	1 ครั้ง
2. ครูพูดชมเชยสนับสนุนให้กำลังใจนักเรียน	20 ครั้ง
3. ครูพูดยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้	42 ครั้ง
4. ครูถามนักเรียน	142 ครั้ง
5. ครูบรรยาย	536 ครั้ง
6. ครูให้แนวทางหรือออกคำสั่ง	66 ครั้ง
7. การวิจารณ์หรือการใช้อำนาจของครู	11 ครั้ง

นักเรียนใช้เวลาในการพูด 183 ครั้ง จำแนกได้ดังนี้

8. นักเรียนพูดหรือตอบเป็นรายบุคคล	69 ครั้ง
9. นักเรียนพูดหรือตอบเป็นหมู่พร้อมกัน	63 ครั้ง
10. นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคล	8 ครั้ง
11. นักเรียนอ่านเป็นหมู่	32 ครั้ง
12. นักเรียนพูดริเริ่ม	10 ครั้ง

นอกนั้นเป็นการเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์และไม่มีวัตถุประสงค์จำแนกได้ดังนี้

13. การเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์	75 ครั้ง
14. การเจียบอย่างไม่มีวัตถุประสงค์หรือการวุ่นวาย	13 ครั้ง

11. อัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาพูดของครูกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน เท่ากับ 4.49

12. อัตราส่วนระหว่างการใช้ให้นักเรียนพูดหรือตอบเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนพูดหรือตอบเป็นหมู่พร้อมกันเท่ากับ 0.52

13. อัตราส่วนระหว่างการใช้ให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลกับการให้นักเรียนอ่านเป็นหมู่เท่ากับ 0.21

14. อัตราส่วนระหว่างการกระตุ้นพฤติกรรมกับการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน
เท่ากับ 0.45
15. อัตราส่วนระหว่างการพูดริเริ่มของนักเรียนกับเวลาทั้งหมดที่นักเรียนพูดเท่ากับ
0.05
16. อัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาบรรยายกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของครูเท่ากับ
0.65
17. อัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมกับการใช้อิทธิพลทางตรงของครูเท่ากับ
0.25
18. อัตราส่วนระหว่างเวลาที่ครูใช้ในการถามกับการใช้เวลาพูดทั้งหมดของครูเท่ากับ
0.17
19. นักเรียนพูดตบสนองหลังจากที่ครูพูดคิดเป็นร้อยละ 7.20 และนักเรียนพูดตบ
เป็นรายบุคคล (มากที่สุด) คิดเป็นร้อยละ 6.36 รองลงมาได้แก่นักเรียนพูดตบพร้อมกัน
ร้อยละ 5.77 ของเวลาทั้งหมด
20. นักเรียนพูดต่อเนื่องกันร้อยละ 8.91 ลักษณะการพูดของนักเรียนมากที่สุดคือ
การพูดตบเป็นรายบุคคลคิดเป็นร้อยละ 4.49
21. นักเรียนตอบคำถามครูร้อยละ 6.33 (ช่อง 4-8₁, 4-8₂, 4-8₃, 4-8₄
และ 4-9) เป็นการตอบคำถามในแนวแคบเกือบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 6.22
22. การเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 6.94 และการเจียบอย่าง
ไม่มีวัตถุประสงค์คิดเป็นร้อยละ 1.22 อัตราส่วนระหว่างการเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์กับการ
เจียบอย่างไม่มีวัตถุประสงค์เท่ากับ 0.85
23. ครูใช้เวลาในการถามร้อยละ 13.02 และใช้เวลาในการบรรยายร้อยละ
49.07 คิดเป็นอัตราส่วนระหว่างการใช้เวลาถามกับการบรรยายเท่ากับ 0.27
24. นักเรียนใช้เวลาในการอ่านเป็นรายบุคคลร้อยละ 0.76 และใช้เวลาในการ
อ่านพร้อมกันร้อยละ 2.93 ของเวลาทั้งหมด คิดเป็นอัตราส่วนระหว่างการอ่านเป็นรายบุคคล
กับการอ่านพร้อมกันเท่ากับ 0.26

25. ครูใช้เวลาในการกระตุ้นพฤติกรรมร้อยละ 5.87 ของเวลาทั้งหมดและใช้
เวลาในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนร้อยละ 7.13 ของเวลาทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิรยาร่วมทางวาระระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ กวรใช้เวลาพูดทั้งหมด
ของครู ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พเยาว์ ผลพฤษ (2516) อุบลีน จุนวิจิตร
(2518) กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2518) และเฉลิมพงษ์
เศรษฐ์ (2524) แสดงว่าการเรียนการสอนในหลักสูตรใหม่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากการสอนแบบเดิม
เท่าใดนัก ครูยังคงสอนโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบาย
ของหลักสูตรใหม่ สาเหตุที่ครูภาษาไทยใช้เวลาในการพูดมากกว่านักเรียนนั้นน่าจะเป็นเพราะว่า
ครูยังมองไม่เห็นความสำคัญของการสอนแบบฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ครูเคยชินกับการอธิบาย
ให้คำสั่ง แนวทาง วิเคราะห์นักเรียน ส่วนนักเรียนต้องเป็นฝ่ายรับฟัง ครูจึงมีหน้าที่ถ่ายทอด
ความรู้แก่นักเรียน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2516 : 68-69) ให้ความเห็นเกี่ยวกับระบบ
โรงเรียนของไทยที่สอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลางว่า "ทำให้นักเรียนส่วนมากขาดความสามารถใน
การแสดงความคิดเห็น ไม่รู้จักหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่รู้จักตัดสินใจ ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ
และไม่รู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่ อันเป็นสาเหตุให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยล้มเหลว" สำหรับ
ในด้านการจัดอบรมครูสอนภาษาไทยยังทำได้ไม่กว้างขวางนัก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูสอน
ภาษาไทยไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ วิธีสอนใหม่ ๆ อย่างเพียงพอ ซึ่งสาเหตุนี้
ได้ส่งผลกระทบต่อไปยังนักเรียน โดยนักเรียนจะต้องเรียนวิชาภาษาไทยกับครูที่สอนด้วยวิธีเดิมที่ไม่
เอื้อต่อการฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นตามที่เป้าหมายของหลักสูตรตั้งไว้ และสาเหตุประการ
สุดท้ายก็คือ ระยะเวลาที่ผู้วิจัยออกสังเกตการสอนเป็นภาคปลายปีการศึกษา 2526 ซึ่งเกิดภาวะ
น้ำท่วมในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนต่าง ๆ ต้องเลื่อนการเปิดภาคเรียน เวลาเรียนสั้นมีน้อยลง
ดังนั้นครูผู้สอนก็ต้องเร่งสอนให้ทันหลักสูตร

2. ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อมในการสอนซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บัวบุชา ชื่อตรง (2512) พเยาว์ ผลพฤษ (2516) ชูกิ้น จุนวิจิตร (2518) ศิริบุภา พูลสุวรรณ (2519) อารี กั่นกลิ่นหอม (2520) วิเชียร เกษประทุม (2520) และกรม การฝึกหัดครู (2521) การที่ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอน นั้น เพราะครูผู้สอนยังไม่เห็นประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเป็น คู่ศูนย์กลาง และการสอนที่ใช้อิทธิพลทางตรงนั้น จะช่วยครูในเรื่องการปกครองชั้นเรียนได้มาก ทำให้นักเรียนอยู่ในระเบียบ โดยเฉพาะชั้นเรียนหนึ่ง ๆ มีนักเรียนตั้งแต่ 40-45 คน นับว่า เป็นจำนวนค่อนข้างมาก เมื่อครูมีบทบาทเป็นส่วนใหญ่ในชั้นเรียน ก็ย่อมลดปัญหาการควบคุมชั้นเรียน ได้ด้วย ในต่างประเทศมีงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอนคือ เนลสัน (Nelson, 1966) ชอร์ (Soar, 1968) โจเซฟ (Joseph, 1968) แพริช (Parrish, 1969) และแคมป์เบล (Campbell, 1970) ผลการวิจัยปรากฏว่า การสอน โดยครูให้นักเรียนเป็นคู่ศูนย์กลางหรือครูใช้อิทธิพลทางอ้อมนั้นเป็นผลดีต่อการเรียนการสอน ดังที่ แฟลนเดอร์ส (Flanders) ได้กล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมของครูที่ใช้อิทธิพลทางอ้อมว่าจะช่วย เสริมสร้างเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าครูที่ใช้อิทธิพล ทางตรง (Amidon, 1967) ประสงค์ สันทองสิน (2518) ก็ได้วิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยครูใช้อิทธิพลทางอ้อมสูงนั้น ผลการเรียนจะสูงด้วย

3. กิริยาร่วมทางวาจาของครูที่ปรากฏมากที่สุดคือ ครูพูดบรรยายมีมากเกือบครึ่งหนึ่งของ เวลาทั้งหมด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชูกิ้น จุนวิจิตร (2518) วิเชียร เกษประทุม (2520) สัมศรี ตั้งมงคลเลิศ (2520) ชลว วงศ์แสง (2522) ดิลก จุฑานุต (2524) และเฉลิมพงษ์ เศรษฐ (2524) การที่ครูใช้เวลาในการพูดบรรยายเน้นเนื้อหา มากเช่นนี้แสดงว่าครูผู้สอนเกรงจะสอนเนื้อหาไม่ทันหลักสูตร และครูยังเน้นที่การให้รายละเอียดในเนื้อหาวิชาโดยครูเป็นผู้บอกให้ แทนที่ครูจะลดการอธิบายบรรยายโดยวางแผนการ เรียนการสอนการสอนด้วยวิธีมอบหมายให้นักเรียนไปอ่านมาล่วงหน้าบ้าง แบ่งกลุ่มให้ทำ กิจกรรมร่วมกันบ้าง แล้วนำมากอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปของกิจกรรมกลุ่ม หรือราย บุคคล กิจกรรมที่ครูจัดให้มีขึ้นเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะส่งเสริมและช่วยฝึกการคิดเป็น ทำงานเป็น

ทั้งสิ้นตลอดจนถึงการรู้จักทำงานร่วมกัน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2525 : 97) กล่าวถึงวิธีบรรยายว่าจะได้ผลน้อยเมื่อต้องการให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา รู้จักวิพากษ์ วิเคราะห์ หรือการสร้างสรรค์จินตนาการ ทั้งนี้เพราะการบรรยายมีข้อจำกัดคือเป็นการแสดงออกหรือเสนอโดยผู้สอนคนเดียว ทำให้เห็นว่าผู้สอนเป็นผู้รู้คนเดียว การบรรยายไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพราะต้องรับและรู้เรื่องเดียวกันเวลาเดียวกัน ผู้เรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือมีน้อย ไม่มีโอกาสเสนอปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองบ้าง ทำให้ขาดโอกาสในการฝึกความคิดวิเคราะห์หลัง เสร็จให้ผู้เรียนลดทอนจำ นอกจากนี้แล้วการบรรยายที่ดีไม่ได้ทำได้ทุก ๆ คน

4. สำหรับการนำความคิดเห็นหรือนำคำตอบของนักเรียน (พฤติกรรมข้อ 3-3) มาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้นน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิเชียร เกษประทุม (2520) และ ดิลก อุทะนุต (2524) สาเหตุที่ครูไม่สนใจนำคำตอบของนักเรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพราะครูไม่เห็นความสำคัญของการสอนให้นักเรียนคิดเป็น ดังนั้นครูควรเปลี่ยนพฤติกรรมมายอมรับเอาความคิดเห็นหรือคำตอบของนักเรียนมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจเพราะตนเองได้รับความสำคัญจากครู ทั้งยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 1-2) กล่าวไว้ว่า "ควรมีการฝึกฝน พัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กในระยะแรก ๆ และถ้ามิได้รับความสนใจ ช่วยเหลือ ส่งเสริมด้วยวิธีการที่ถูกต้องในช่วงเวลาอันเหมาะสมแล้ว จะเป็นการยากต่อการฝึกฝนภายหลัง" สำหรับวิธีสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาคิดนั้น ช่ม ภูมิภาค (2523 : 335) ได้เสนอว่า "สิ่งแรกที่จะต้องพิจารณาก็คือ บรรยากาศภายในห้องเรียนจะต้องเป็นบรรยากาศที่จะส่งเสริมการคิด ต้องเป็นบรรยากาศที่จะให้นักกล้าที่จะคิดเห็นขัดแย้งกับความเชื่อที่มีอยู่เดิม ต้องให้มีบรรยากาศของความอบอุ่นของความเป็นกันเอง"

5. ครูใช้เวลาในการกระตุ้นพฤติกรรมน้อยกว่าการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลก อุทะนุต (2524) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมในการเรียนการสอนที่พบน้อยมากคือ การชมเชย แสดงว่าครุหน้าหลักสูตรจิตวิทยาเข้าใช้ในการเรียนการสอน

ยังไม่เพียงพอ ครูควรลดการควบคุมพฤติกรรมลงบ้างได้แก่ การออกคำสั่งโดยไม่จำเป็น การวิจารณ์นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความรู้สึกเป็นอิสระ การที่นักเรียนได้รับการสนับสนุนให้ได้ออกความคิดเห็นนั้นช่วยให้เกิดความเฉลียวองอาจในทางความคิดและความรู้ยิ่งขึ้น เพราะการเรียนในปลุณมุ่งให้นักเรียนกระทำมากกว่าทำตามที่ครูสั่ง วิทอลล์ และ เลวิน (Withall and Lewin, 1967 : 693) วิจัยพบว่าครูที่ออกคำสั่งกำหนดหรือบอกให้นักเรียนทำโดยตรงนักเรียนจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive) แต่ถ้าครูใช้วิธีเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจได้แล้ว ครูจะได้รับความร่วมมือ และความรู้สึกที่มีไมตรีจากนักเรียนเช่นเดียวกับงานวิจัยของ โจนส์ (Jones, 1978 : 2233-A) ก็วิจัยพบว่าชั้นเรียนที่ไม่เคร่งครัดแต่มีการผ่อนปรนและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจะเป็นห้องเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์

6. นักเรียนใช้เวลาในการพูดมากกว่าการอ่าน ในด้านการใช้เวลาพูดของนักเรียนนั้น นักเรียนพูดตอบเป็นรายบุคคลมากที่สุด และอ่านเป็นรายบุคคลน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนในห้องเรียนหนึ่ง ๆ นั้นมีจำนวนเฉลี่ย 40-45 คน ซึ่งเป็นจำนวนค่อนข้างมากเกินกว่าที่ครูจะให้นักเรียนอ่านเป็นรายบุคคลได้ทั่วถึง แต่เมื่อรวมเวลาของการใช้เวลาในการพูดและการอ่านแล้วยังนับว่าเกิดขึ้นในระดับที่น้อยมาก ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการพูด การอ่านให้มากขึ้นโดยลดการพูดบรรยายเน้นเนื้อหาบาง ฐปะณี นาคทรพร (2525 : 47) เสนอแนะทางปฏิบัติแก่ครูภาษาไทยในเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียนการสอน ดังนี้

หนังสือเรียนภาษาไทยที่จัดทำไว้สำหรับวิชาบังคับนี้มีลักษณะ เป็นหนังสือที่ผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองได้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งต้องอาศัยความช่วยเหลือของครู เมื่อเป็นเช่นนี้พฤติกรรมของครูก็ย่อมจะต้องเปลี่ยนไปด้วยเป็นธรรมดา โดยครูจะไม่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการอธิบาย แต่ละอธิบายเฉพาะที่เป็นประเด็นสำคัญ ทั้งนี้ครูควรจะได้ทำความตกลงกับนักเรียนด้วยว่าตอนใดในบทเรียนบทใดถือว่านักเรียนเรียนรู้อัตโนมัติด้วยตนเอง ตอนใดครูช่วยชี้แจงเพิ่มเติม ตอนใดนำมาพิจารณาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม"

ถ้าครูได้เปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามแนวทางดังกล่าวก็จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดมากขึ้น

7. นักเรียนมีโอกาสพูดริเริ่มน้อยมาก ทั้งการพูดแสดงความคิดเห็นและการตั้งคำถามถามครู นักเรียนจะพูดตอบสนอง เมื่อครูถามสิ่ง เป็นการพูดตอบสนองการพูดของครูเกือบทั้งหมด ผลการ

วิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัวบุชา ชี้อตรง (2512 : 68-70) ซึ่งพบว่า ภาษาไทย เป็นวิชาที่นักเรียนพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่าพูดขึ้นเอง วราภรณ์ ชัยโอภาส (2515 : 134) ก็วิจัยพบว่า นักเรียนจะมีพฤติกรรมการพูดริเริ่มมากเมื่อครูใช้อัทธิพลทาง อ้อมมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ นรา บุรณรัช (2518) สุ่มศรี ตั้งมงคลเลิศ (2520) วิเชียร เกษประทุม (2520) ดิลก อุทะนุต (2524) และเฉลิมพงษ์ เศรษฐ์ (2524) ก็มีผลการวิจัยในทำนองเดียวกัน สรุปได้ว่าการที่ครูสอนโดยใช้อัทธิพลทางตรงมากกว่าอทธิพล ทางอ้อมนั้นเป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้พฤติกรรมการพูดริเริ่มของนักเรียนเกิดขึ้นน้อยด้วย

8. การเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์เกิดขึ้นในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เป็นการเจียบเพื่อ อ่านในใจ หยุดคิดเพื่อตอบคำถามครู ครูเขียนกระดานดำ หยิบอุปกรณ์ เป็นต้น ส่วนการ สลับส่น่วนวายเกิดขึ้นน้อยกว่าการเจียบอย่างมีวัตถุประสงค์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้แก่ นักเรียน มาเข้าชั้นเรียนช้า นักเรียนเล่นเกม นักเรียนปรบมือ นักเรียนส่งเสียงแสดงความพอใจใน คำตอบของเพื่อน การควบคุมชั้นเรียนของครูสิ่งไม่มีปัญหาแม้จะมีจำนวนนักเรียนค่อนข้างมาก ก็ตาม ทั้งนี้เพราะครูสอนโดยใช้อัทธิพลตรงมากกว่าอ้อมนั่นเอง

9. ครูใช้เวลาในการถามเป็นอันดับรองจากการพูดบรรยาย และการตั้งคำถาม ถามนักเรียนนั้น ครูมุ่งให้นักเรียนตอบเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ครูสอนในหนังสือเรียนมากกว่าให้นักเรียนได้ใช้ความคิดวิจารณ์หรือเหตุผล การวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลี พันธุ์ชาติ (2518 : 56) อารี กลั่นกลิ่นหอม (2520) วิจัยพบว่าผู้สอนใช้คำถามที่ต้องการ คำตอบจากความจำมากกว่าใช้ความคิด และ ดิลก อุทะนุต (2524 : 76) พบว่าครูส่วนใหญ่นิยมใช้คำถามแนวแคบ นักเรียนตอบได้ทันทีมากกว่าคำถามแนวกว้างซึ่งนักเรียนสามารถ ตอบตามความคิดเห็นของตน แสดงให้เห็นว่าการถามของครูนั้นยังไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรใหม่ที่มุ่งให้ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ไม่เน้น การฝึกให้นักเรียนเป็นคนจำเก่งอย่างเดียว นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ แคดลส์แชค (Kadlecek, 1977) และยังจินโจ (Young Eun (Chin) Jo, 1977 : 2522-A) ซึ่งวิจัยพบว่าครูที่สอนวรรณคดีและสังคมศึกษาไม่ได้ใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการสอน

มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการถามอย่างรวดเร็วมากเป็นคำถามประเภทความรู้ ความจำ แนว
การสอนภาษาไทยจึงยังเน้นหนักที่จะให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปอยู่อย่างมาก โรจนี
จะโนภาษ (2522 : 12) กล่าวถึงความจำเป็นที่ครูภาษาไทยจะต้องเตรียมคำถามในวิชา
ภาษาไทยว่า

วิชาภาษาไทยต้องใช้คำถามมาก และต้องคำนึง ว่าคำถามนั้นจะช่วยฝึกให้นักเรียนรู้
สำนึกคิด ไม่ใช่ใช้จำเนื้อเรื่องมาตอบแต่เพียงอย่างเดียว คำถามซึ่งมีประโยชน์ต่อการ
เรียนการสอน เช่นช่วยให้นักผู้สำรวจทบทวนความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์เดิมของ
นักเรียน ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ช่วยให้นักเรียนฝึกหัดคิดหาคำตอบ
ด้วยตนเอง และช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ตลอดจนช่วยให้นัก
ประเมินผลได้

คณะกรรมการโครงการพัฒนาการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา คณะศึกษาคำาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้เสนอแนะวิธีตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
เช่น ให้ตอบได้หลาย ๆ อย่าง ทุกคำตอบมีโอกาสถูก เริ่มด้วยคำถามที่สัมพันธ์กับเนื้อหา
ใช้คำถามลุ่มมุดี สำหรับเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ใช้คำถามลุ่มมุดีสำหรับเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
ถามพาดพิงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ค่อย ๆ นำคำถามมาสู่พฤติกรรมของนักเรียน ถามเลย
ไปถึงชีวิตในอนาคต ให้โอกาสแก่ตัวเมื่อตอบพลาด จนสามารถหาคำตอบอื่นมาทดแทนได้
ถ้านักเรียนยังไม่พร้อมที่จะตอบให้หน้าด้วยการเขียนแล้วจึงให้บอกตามที่เขียน ให้คำชมเชย
สำหรับผู้ที่ได้ตอบได้ และให้กำลังใจเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่ยังไม่พร้อม

สรุปได้ว่าหลักการเรียนการสอนนั้น ครูต้องพยายามบอกให้น้อยที่สุด แต่ควรกระตุ้น
ให้เกิดความฉงนฉงนได้คิด เพื่อตอบสนองความอยากรู้ อยากรูเห็น อันเป็นธรรมชาติของ
มนุษย์ การสร้างบรรยากาศ และเงื่อนไขเอื้ออำนวยต่อการคิด เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหา
ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถปรับตัวให้ก้าวหน้าทันโลกได้ตลอดเวลา (อลงกร สันทรารมย์,
2526 : 38)

การศึกษาของไทยได้ก้าวรุดหน้าไปมาก นักเรียนจะไม่เรียนรู้แต่เฉพาะสิ่งที่ครูบอก
ให้เท่านั้น ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องพัฒนา ตนเองให้มีประสิทธิภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ
ระบบการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรด้วย และครูสอนวิชาภาษาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งใน
ฐานะที่เป็นครูสอนภาษาของชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ครูต้องพยายามใช้อิทธิพลทางอ้อมให้มากกว่า เต็มและกระตุ้นพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อช่วยทำให้เกิดความคิดริเริ่มมากขึ้น เพราะโดยทั่วไปอิทธิพลทางตรงมีแนวโน้มในทางจำกัด เสรีภาพของนักเรียนในการแสดงออก และอิทธิพลทางอ้อมมีแนวโน้มในทางให้เสรีภาพของนักเรียนในการแสดงออก ครูควรนำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการสอน กระตุ้นให้นักเรียนเป็นฝ่ายริเริ่มในการพูด โดยครูยอมรับและสนับสนุน รวมทั้งนำความคิดเห็นหรือคำตอบของนักเรียนมาใช้ประโยชน์ในการสอนให้มากกว่าที่เป็นอยู่
2. ในด้านการใช้คำถามครูควรเตรียมการตั้งคำถามโดยคำนึงว่าคำถามที่ใช้กัน ต้องช่วยฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
3. การลดคำสั่ง การให้แนวทาง และการใช้อำนาจของครูวิจารณ์นักเรียนลงไปบ้างในบางโอกาส จะช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และไม่ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่จะต้องคอยทำอะไรตามคำสั่งอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลในด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรปรับปรุงการใช้เครื่องมือ เช่น การฝึกผู้สังเกตการสอนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้ ควรฝึกโดยเปรียบเทียบผู้สังเกตหลายคน
2. ควรนำเครื่องวีดีโอเทปมาช่วยในการฝึกสังเกตการสอนตลอดจนนำไปใช้ในบันทึกภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อสังเกตกิจกรรมร่วมทางวาจา
3. ควรมีการวิเคราะห์กิจกรรมร่วมทางวาจาในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเพิ่มจำนวนคาบเรียนในการสังเกตกิจกรรมร่วมทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนให้มากขึ้น และควรเก็บข้อมูลในระยะภาคต้นปีการศึกษา นอกจากนั้นควรขยายการสังเกตการสอนไปยังโรงเรียนส่วนภูมิภาคอีกด้วย
4. ควรมีการวิจัยโดยทดลองเปรียบเทียบกิจกรรมร่วมทางวาจาในการเรียนการสอนภาษาไทย โดยจำแนกกิจกรรมร่วมทางวาจาให้ละเอียดเช่น การถาม แยกเป็น การถามใน

แนวแคบ และการถามในแนวกว้าง

5. ควรมีการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกิจกรรมทางวาจาของครูประจำการ และนักศึกษาฝึกสอน ในการเรียนการสอนระดับชั้นเดียวกัน

6. ควรศึกษาติดตามผลของนักเรียนที่เคยเรียนกับครูที่ได้รับการอบรมวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาของแพลนเตอร์ส์ และให้นักเรียนชุดเดิมนี้อ่านกับครูที่ไม่ได้รับการอบรม ด้วยวิธีวิเคราะห์ของแพลนเตอร์ส์ว่านักเรียนกลุ่มนี้จะเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองหรือไม่ และมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนหรือไม่

7. ควรใช้วิธีวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจา และไม่ได้แสดงออกทางวาจา และควรวิเคราะห์ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ซึ่งจะครอบคลุมพฤติกรรมมากขึ้น เนื่องจากระดับชั้นดังกล่าวมีกิจกรรมของนักเรียนมากขึ้น ดังนั้นกิจกรรมทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนจะลดลง

8. ควรศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมทางวาจาตามระดับชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเนื้อหาวิชาเดียวกัน

9. ควรสำรวจทัศนคติของครูที่มีต่อการนิเทศการสอนด้วยวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนภาษาไทย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ควรพิจารณานำวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนของแพลนเตอร์ส์ มาใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการสอนของครู และเผยแพร่วิธีนี้ให้กว้างขวางในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการพัฒนาครูและช่วยให้ครูได้ประเมินผลการสอนของตนเองได้เที่ยงตรง ทั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน

2. วิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนนี้ไม่ใช่วิธีสังเกตเพื่อจะวิจารณ์หรือตำหนิข้อบกพร่องของครู แต่จะเป็นวิธีสังเกตเพื่อบอกให้ครูทราบพฤติกรรมของตนเอง ดังนั้นครูที่ได้รับการสังเกตการสอนก็จะต้องได้รับการอบรมวิธีวิเคราะห์นี้ด้วย สิ่งจะประเมินผลตนเองได้

3. วิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางเวลานี้ จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจะเกิดผลดีต่อเยาวชนไทยในการที่จะได้รับความรู้ความสามารถอย่างถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม

4. หัวหน้าสถานศึกษาต่าง ๆ ควรร่วมมือกับหน่วยศึกษานิเทศก์ในการจัดให้มีการอบรมครูที่จะมีหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีวิเคราะห์กิจกรรมทางเวลาของแพลนเตอร์ส์ เพื่อที่นักศึกษาฝึกสอนนักเรียน ตลอดจนครูพี่เลี้ยงจะได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์อันจะเป็นผลดีต่อการศึกษาในปัจจุบัน

5. หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยควรจัดทำตำราใหม่ ๆ และอุปกรณ์การสอนเพื่อให้ครูได้ใช้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และได้นำอุปกรณ์ไปประกอบการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาตัวครูให้ทันต่อความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะวิธีการสอนด้วยเทคโนโลยีแบบใหม่ ๆ เนื่องจากการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้ทันความก้าวหน้า ครูที่ดีต้องติดตามการเคลื่อนไหวทางการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย